

De GGZ in verandering: de groep een zorg?

Impressies van de statements van Dick Ravelli, Maie el Boushy en Marja van Aken, en de daaropvolgende discussie onder leiding van Annemiek Wijtenburg

‘Kijk over je organisatie en dagelijkse sleur heen, wees ambitieus en innovatief’ was de boodschap in het statement van Dick Ravelli. Maar toen ik de zaal eens rondkeek en de discussies beluisterde maakte me dat wat mistroostig. Het leek me dat we te oud en te chique zijn om aan deze opdracht nog te voldoen.

Met enkele cijfers maakte Dick duidelijk dat de markt voor de GGZ nog niet verzadigd is. Er zijn genoeg interessante doelgroepen waarop we ons nog meer kunnen richten. Behalve de angstigen en de depressieven heb je ook de mensen die door hun *lifestyle* hun gezondheid in gevaar brengen. Je hebt de vijftientig procent mensen met overgewicht en de zevenhonderdduizend mensen die meer dan acht glazen alcohol per dag drinken. En psychische problemen maken veertig tot vijftig procent van het ziekteverzuim uit. Genoeg mooie markten dus, mits we maar transparant, resultaatgericht en *evidence based* werken. Laten we zorgen dat we service bieden aan de klant en op klanttevredenheid mikken.

We moeten vooral niet bij de pakken neer gaan zitten en ons zorgen gaan maken over

de DBC's, dat werkt contraproductief. Bovendien zijn in de DBC's de kosten voor groepstherapie geregeld, in het tweede compartiment. Groepstherapeuten hebben al heel wat innovaties verricht in het aanboren van nieuwe doelgroepen. Maar wat nog ontbreekt, is de ontwikkeling van concrete producten en protocollaire beschrijvingen van therapiesessies. Willen we groeien, dan moeten we ons richten op grote getallen en nieuwe markten. Dan moeten we wel bereid zijn om de GGZ voor een deel los laten. Even wennen dus. Laten we ons onder andere richten op de algemene ziekenhuizen. Daar is er nog genoeg werk aan de winkel voor de groepstherapeut. Zo vormen allochtonen een groeiemarkt waarvoor ziektekostenverzekeringen graag willen betalen. Groepstherapeuten kunnen meehelpen 'om de boel bij elkaar houden' zoals Cohen zegt. Zij hebben immers verstand van cohesie.

In haar tien minuten was Maie el Boushy supersonisch en snel. Verbluft keek ik naar haar *laptop*presentatie. Slides flitsten voorbij. Termen als *vraaggestuurd*, *gecoördineerd*, *doelgericht*, *gespecificeerde doel-*

groep stormden op me af. Even dacht ik dat ik mijn huiswerk weer eens niet goed had gedaan totdat ik opgelucht bedacht: Maie heeft het werk voor me gedaan en ik kan het altijd nog navragen. Op dia twee lezen we dat onze beroepsgroep richtlijnen moet ontwikkelen en dat we daar niet bang voor hoeven te zijn. Richtlijnen zijn richtinggevend maar niet doorslaggevend, zei ze. Dat luchtte me op. We moeten het wel verdragen dat onze autonomie als professional wordt teruggedrongen, maar hoe erg is dat, doceerde Maie vervolgens. Dat bracht me weer in zak en as.

Het statement van Marja van Aken was het meest inhoudelijk van de drie. Charmant en adequaat refereerde ze aan de korte tien minuten die haar voor haar statement bemeten waren om de boodschap over te brengen. Ze gebruikte mooie *oneliners* die je kon onthouden. Zoals deze: 'meegaan met de geest van de tijd maar niet met de waan van de dag'. Aan zo'n zin heb je tenminste iets als toehoorder. Want psychotherapie gaat ook over taal, en groepstherapeuten kunnen nog heel wat leren over taal die voor de klant begrijpelijk is. Marja gebruikte duidelijke taal en gaf een klip en klaar exemplaar van hoe je in korte tijd je doel kunt bereiken. Ze kreeg het gedaan om in twee formele en acht inhoudelijke minuten de kortdurende groepsdynamische groepstherapie zowel in een historisch als in een futuristisch perspectief te plaatsen. Oud worden met de therapeut in traag stromende, open groepen is er niet meer bij, en de vraag is of dat voor de betrokkenen wel

zo goed was. Denk bijvoorbeeld aan al die veiligheidszoekers. Van langzaam open groepen via categorale doelgroepen liep de ontwikkeling naar de kortdurende groepen, schetste Van Aken. Van Aken vond dat de Vereniging in het verleden het nodige heeft laten liggen in de ontwikkeling van langdurend via categoriaal en doelgericht naar kortdurend groepsdynamisch. Kortdurend groepsdynamisch integreert het beste van langdurend groepsdynamisch en categoriaal/doelgericht. Langdurende therapie prees zich uit de markt en categorale groepen dreigden zich te verwijderen van wat psychotherapie is. Van Aken focuste vervolgens op de belangrijkste kenmerken van de kortdurende groepstherapie: de limitering in de tijd, het zich richten op de individuele focus en de groepsfocus, en een actieve houding van de therapeut. Door een actieve houding kan de therapeut processen versnellen zoals de groepscohesie bevorderen of de groep door verschillende fasen leiden. Tegelijkertijd dient de therapeut bescheiden te blijven over zijn bijdrage. De therapeut houdt in de gaten dat het kernconflict, bijvoorbeeld rouwverwerking, de focus van de behandeling blijft. Beëindiging van de groep is de moeilijkste fase. Hier liggen valkuilen als jagen, of bezwijken voor de zuigende kracht om de groep te verlengen. Als men ze niet vermijdt wordt de cliënt te kort gedaan. Marja van Aken toonde zich een meester in de beperking, want precies op tijd hield ze op. Toch bleef ik in verwarring achter. Enige zelfanalyse leerde me dat de lezing van Van Aken me confronteerde met mijn neiging om passief

achterover te gaan zitten bij een leider die me bevalt en dit langdurig vol te houden. Maar deze spreekster had het voor elkaar gekregen om, door haar presentatie en inhoud, in korte tijd mijn afhankelijkheids-behoeften en mijn behoeften om actief en geconcentreerd te zijn te prikkelen. Mijn verwarring had dus uiteindelijk een therapeutische waarde, begreep ik nu.

Voorzitter Anemieke Wijtenburg riep de vergadering na de drie *statements* met vaste stem op om nog eens een magische tien minuten te discussiëren en de belangrijkste *statements* van de discussie op gele plakkers te schrijven en die op een bord in de centrale hal op te hangen. Onmiddellijk ontstonden er chaotische groepstaferelen binnen de grote en kleine groep.

Voorspelbaar liep de chaos in een mum van tijd uit in een roep om meer leiderschap, terwijl de opdracht op zich toch duidelijk was. Bekwaam verwees de voorzitter de subgroepen weer naar zichzelf terug. In mijn groepje boden enkele kandidaat-leiders zich energiek aan. Maar omdat de crisis om het leiderschap niet werd opgelost, stortten we ons wellustig in een chaotische uitwisseling van kreten. Gedeeltelijk door de groep aangewezen en gedeeltelijk zelfverkozen kwam ik weer terecht in de mij bekende rol van rapporteur. Dus besloot ik om de volgende *statements* op mijn gele briefjes te formuleren: 'Blijf vooral doen waarin je gelooft en verkoop dat goed' en 'Ken de markt, ken je doelgroepen'.

In de discussie tussen *panel* en zaal vielen

me de polariteit ervan op. Aan de ene pool verzamelden zich de contentieuze conservatieven, die vooral willen behouden wat ze in moeilijke opleidingen en werkervaring hebben ontwikkeld. Op de andere pool stonden de revolutionairen die nieuwe producten willen ontwikkelen en die kunnen leven zonder de bestaande GGZ organisaties. Omdat ik toch niets meer te verliezen heb, besloot ik me in ieder geval mentaal aan te sluiten bij de laatsten. Dat ik daarin ook praktisch gelijk had, bleek toen ik, terug in mijn dorpse supermarkt, een boodschap op het prikbord las. 'Sociale vaardigheden voor jongeren van 8-12, € 235,- luidde het aanbod van twee collega-pedagogen. Er stond niet bij of je zegeltjes kon sparen.

Frits van Hest